

פְּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדוֹת

כְּנִיסַת הַשְּׁבֵת: 16:18

ערש"ק כח' חשון תשע"ד (1.11.2013)

יציאת השבת: 17:26 ר"ת 18:03

הפְּטָרָה: "מָחָר חֲדָשׁ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"ואחרי כן יצא אחיו וידו אחוזת בעקב עשו, ויקרא שמו יעקב"

על הכתוב "ויקרא שמו יעקב", מפרש רש"י, שהקב"ה הוא שקרא את שמו יעקב. ואם כך הוא הדבר, שה' יתברך קרא את שמו בשם "יעקב", כיון ש"וידו אחוזת בעקב עשו", הרי שענין זה של יעקב, האוחז בעקב עשו, איננו מעשה פשוט כלל, אלא דבר חשוב ועמוק שצריך באור והבנה.

תחילה, נקדים להביא מה שמצינו במדרש (ב"ר סג' ח'): "ויצא הראשון אדמוני כלו כאדרת שער ויקראו שמו **עשו**... אמר רבי יצחק: אתון קריתון לחזירתכון שם (=אתם הרשעים קראתם שם **לחזיר** שלכם). אף אנא (=אף אני, אומר הקב"ה) קורא לבני בכורי שם (שנאמר): 'כה אמר ה' בני בכרי **ישראל**'".

הנה, מבואר מהמדרש, שכיוון שהרשעים קראו לחזיר שלם בשם "**עשו**", הנה, להבדיל אף אלפי הבדלות, קרא הקב"ה ליעקב ולזרעו בשם "**ישראל**", כמו שכתוב: "כה אמר ה' בני בכרי **ישראל**". וצריך להבין ענין זה. שכן, מדוע כנה הקב"ה את עשו בשם "**חזיר**"?

תחילה נקדים להתבונן במדרש (ויק"ר יג' ח'): "ואת החזיר כי מפרים פרסה", (ו)למה נמשלה (גלות אדום) לחזיר? – (כדי) לומר לה: מה חזיר, בשעה שהוא רובץ, (הוא) מוציא (את) טלפיו (=מראה שהוא מפרים פרסה), כאומר: 'ראו, אני טהור!' – כך (גם) מלכות אדום מתגאה, וחומסת וגוזלת, ונראית כאילו היא מצעת בימה (=כאילו היא עושה דין צדק)".

כלומר, כמו שהחזיר (שהוא כידוע **טמא**) מראה לכל שיש לו סימן טהרה (=בהיותו מפרים פרסה) – כך גם מלכות אדום הרשעה, שהיא מזרעו של עשו (כפי שכתוב "עשו אבי אדום"), חומסים הם וגוזלים ומראים עצמם שעושים דין וצדק.

וברור שתכונה זו של החזיר, ירשו בני אדום מאביהם **עשו**, שגם הוא היה רשע גמור שרמה את אביו, ונסה להציג את עצמו כצדיק גמור, כפי שכתוב (בראשית כה', כז): "ויאהב יצחק את עשו, כי ציד בפיו", ופרש רש"י זצ"ל: "יודע ציד" – לצוד ולקמות את אביו בפיו, ושואלו: אבא, היאך מעשרין את המלח ואת התבן? סבור (=וחשב) אביו שהוא (=עשו) מדקדק במצות".

לפי זה מבואר מדוע כנה הקב"ה את **עשו** בתואר "**חזיר**". שכן, על אף היותו רשע גדול, הציג הוא את עצמו כ"מפרים פרסה" – כביכול שהוא צדיק וטהור, בדיוק כמו **החזיר הטמא**, הפושט את טלפיו, כדי להראות שהוא **טהור** (=מפרים פרסה). (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"ויקרא שם הבאר עשק כי התעשקו עמו. ויחפרו באר אחרת ויריבו גם עליה ויקרא שמה שטנה ויעתק משם ויחפר באר אחרת ולא רבו עליה ויקרא שמה רחבות ויאמר כי עתה רחביב ה' לנו"

על הכתוב, "ויקרא שמה רחבות", מפרש הרמב"ן זיע"א, שהבארות מרמזות על שני בתי המקדש שנחרבו. על-כן, בשני הבארות הראשונות שחפר יצחק, רבו איתו רעי גרר, כדי לרמוז על שני בתי המקדש שנחרבו **בעונותינו**, כיון ש"ריב לה' עם עמו" (מיכה ו' ג).

אך הבאר השלישית שחפר יצחק, לא רבו עליה, ועל-כן נקרא שמה "רחבות" – לרמוז לנו, שה' יתברך ירחיב ויבנה לנו את בית המקדש השלישי שיתקים לעולם.

ובספר "ברכת יצחק" כותב, שבשמות של הבארות ישנו רמז נחמד על דברי הרמב"ן. שהרי, אמרו חז"ל, שבית ראשון נחרב על **עבודה זרה, גלוי עריות, ושפיכות דמים**. (כמובא בגמרא במסכת יומא ט': "מקדש ראשון מפני מה חרב? מפני שהיו בו שלשה דברים – עבודה זרה, גלוי עריות, ושפיכות דמים"). ולכן נקראה הבאר הראשונה **עשק** – ראשי תיבות **עבודה זרה, שפיכות דמים, קדושה** (=עריות).

ואילו על בית המקדש השני, שנחרב בגלל **שנאת חינם**, נקראה הבאר השנייה "**שְׁטֵנָה**", מלשון **שְׁנָאָה** על-כן צריך לדעת, שכאשר נתקן את עון שנאת חינם ונהיה **באחדות אמיתית**, נזכה ל"רחבות" – שה' ירחיב לנו ויבנה את בית המקדש השלישי במהרה בימינו, שיתקיים לעולם!

וראי להביא כאן דברי חזו"ק בענין אחדות ואהבת חינם משיחתו של כ"ק מרן אדמו"ר ממישקולץ שליט"א, שאמר (בשיעורו השבועי): כאשר עם ישראל, היושב בציון, חרד לגורלו מפני אשר זומם הצורר האירני ימ"ש להביא על ישראל. וישנם אשר מסתפקים, האם ראוי לתקוף ולהשמיד אותו, או לא. ואמר אני שמיותר הוא לתקוף את אותו "המן". שפן, עוד לפני כן הוא יעלם. וזאת, על-פי דברי חז"ל, שאמרו שהקב"ה העמיד על ישראל שבאותו הדור מלך קשה כהמן בשביל לעוררם לחזור בתשובה. ובימי מרדכי ואסתר, כשעם ישראל חזרו בתשובה, והתכנסו בתוך בתי המדרשות באחדות וברעות, כפי שאמרה אסתר למרדכי "לך פנוס את כל היהודים... וצומו עלי", התבטלה הגזירה, כי כל הגזירה נועדה בשביל שעם ישראל יבינו את הרמז, שחיבים להתאחד יחדיו ולחזור **בתשובה**. וברגע שהבינו זאת והתאחדו, כל הגזירה התבטלה.

וזהו שכתוב בגמרא (סנהדרין צד): "אמר לו רבי יהושע, אם אין (ישראל) עושין תשובה, אין נגאלין... (ועל-כן) הקדוש ברוך הוא מעמיד להן מלך, **שגזרותיו** קשות כהמן, וישראל עושין תשובה, ומחזירן למוטב... רבי אליעזר אומר, אם ישראל עושין תשובה – נגאלין".

ולא בכדי אמרו חז"ל: "מעמיד להן מלך, **שגזרותיו** קשות כהמן", כי המן רק חשב וזמם להשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודים. וברגע שעם ישראל הבינו את הרמז, על מה זה ולמה זה בא, וכתוצאה מכך חזרו **בתשובה**, והתאחדו זה עם זה – התבטלה הגזירה. ולבסוף הקב"ה לא רק הפך את עצתו, אלא גם גרם לכך שהמן הביא על עצמו את הפליה. כך גם ה"המן" של דורנו, הלא הוא הצורר האירני ימ"ש, שיושב באותו מקום של המן בפרס, הקב"ה לבסוף יפך עצתו ויבטל זממו, ויביא עליו פליה ואבדון. אך זה, רק אם עם ישראל יספיק לשמוע ולהבין את הרמז היטב היטב, לחזור **בתשובה**, ולהיות **באחדות** בין איש לאחיו, לפרגן ולהיות טוב-עין כלפי הזולת, כיון שרק כך נזכה לבטל את **הגזירה** של אותו רשע, אמן ואמן! (ע"פ "פנינים")

"גדול השלום" (חולין קמא, עא)

לאחרונה התפרסם סיפור אמיתי שארע ליהודי שעבד במעבדה בבנין משרדים ענק בארה"ב. יום אחד, בשעת ערב מאוחרת, הוא נתקע בתוך אחד המקררים הענקים שבמעבדה, ולא הצליח לצאת. לאחר שצעק וצעק, הוא הבין שכלם כבר הלכו, והיה משוכנע שימצאו את גופתו הקפואה רק בבקר למחרת. לאחר שעשה וידוי ואמר 'שמע ישראל', פתאום הגיע השומר של הבנין, ופתח את הדלת מבחוץ. לאחר שאותו יהודי נרגע, הוא שאל את השומר: "איך ידעת שאני פה?". ענה לו השומר: "לא ידעתי שאתה פה. חפשתי אותך". "חפשת אותי?! ענה היהודי בתדהמה.

"כן" השיב השומר: "אתה היחיד מבין אלפי עובדי הבנין שאומר לי "שלום" בכל בקר, והיחיד שבתמש בערב מברך אותי בברכת "ערב טוב". אף אחד חוץ ממך לא "רואה" אותי. אני מחכה לשעה חמש כדי לשמוע ממך ברכת "שלום". והיום, כשהגיעה השעה ולא יצאת – החלטתי לבוא ולראות מה קרה לך. עליתי למעבדה, שמעתי אותך צועק, ופתחתי את הדלת..."

"ויעקב איש תם ישב אהלים"

הצדיק רבי יחיאל מיכל מזלוצ'וק היה נוהג להסתובב בקהילות ישראל ולדרוש באוזני הרבים. אולם, בראש ובראשונה היה מתעכב בדרשותיו על שיפור המידות ועידון היחסים שבין אדם לחברו. יחד עם זאת, נמנע כל הימים מלדבר סרה על יהודי, והשתדל תמיד לדון כל אדם שחטא לכף זכות.

פעם באו אצלו כמה ממקורביו, וספרו לו, שחבורת יהודים החלו מתכנסים לאחרונה בבית אחד, ומשחקים שם קלפים במשך רוב שעות הלילה. קדרו פניו של הצדיק לשמע הדברים, אך נמנע מלדון את חבורת הקלפנים לכף חובה, וכך אמר למקורביו: דעו לכם, שיהודים אלו מבקשים ככל הנראה, לעבוד את הבורא, יתברך שמו, בכל שעות היום והלילה. לכן, הם מרגילים את עצמם בימים אלו להיות ערים בשעות הלילה. ולאחר שהרגל זה יעשה קבוע אצלם – יקדישו בעזרת ה' את זמנם הפנוי לעבודת הבורא, ויעשו תשובה שלימה...

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיְדוּ (שֶׁל יַעֲקֹב) אַחֲזֵת בְּעַקֵּב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב"

וְצָרִיךְ לְהַבִּין, לְמָה אַחַז יַעֲקֹב דּוֹקָא בְּעַקֵּב עֵשָׂו? אֵלֶּא דְרָשׁוּ חוּ"ל עַל הַכְּתוּב: "וַיְהִי עֵשָׂו בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה": מָה חֲזִיר, בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רוֹבֵץ, הוּא פּוֹשֵׁט אֶת טַלְפּוּיו (=רַגְלָיו), לּוֹמֵר אֲנִי טָהוֹר (שֶׁהָרִי הַחֲזִיר אֲמַנָּם מִפְּרִיס פְּרֹסָה, שְׁזוּהוּ סִימָן טָהֳרָה, אֲךָ אֵינּוּ מַעֲלָה גְרָה, וְלִכֵּן טָמֵא הוּא).

כִּף עֵשָׂו, כָּל אַרְבָּעִים שָׁנָה צַד נָשִׁים נְשׂוֹאוֹת וּמַעֲנָה וּמְטָמֵא אוֹתָן. וּפְיֹנָן שֶׁהִגִּיעַ לְגִיל אַרְבָּעִים דְּמָה(=הַשְּׁוֹה) אֶת עֲצָמוֹ לְאֲבִיו הַטָּהוֹר, וְאָמַר: מָה אֲבֵא נְשֵׂא אִשָּׁה בְּהִיּוֹתוֹ בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה, אֲךָ אֲנִי אִשָּׁא אִשָּׁה בְּגִיל אַרְבָּעִים שָׁנָה. לְפִיכֵן אַחַז יַעֲקֹב בְּעַקֵּב עֵשָׂו, כְּדִי לְהַרְאוֹת שֶׁאֵף-עַל-פִּי שֶׁהֵעֵקֵב שְׂסוּעָה (שְׁזוּהוּ סִימָן טָהֳרָה), טָמֵא הוּא. "וַיְדוּ (שֶׁל יַעֲקֹב) אַחֲזֵת בְּעַקֵּב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב"

עַל הַכְּתוּב, "וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי כָּלֹו כְּאֲדָרֶת שַׁעַר וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו", פֶּרֶשׁ רַש"י, שֶׁהִסִּיבָה שֶׁעֵשָׂו נִקְרָא כִּף: "לְפִי שֶׁהָיָה נֶעֱשֶׂה וְנִגְמַר בְּשַׁעֲרוֹ כִּבְּן שָׁנַיִם הִרְבָּה".

וּפֶרֶשׁ הַרְשֵׁב"ם, שֶׁ"עֵשָׂו" הוּא מְלֶשׁוֹן "עֵשׂוֹי", כִּי הוּא הָיָה עֵשׂוֹי, שֶׁהָיָה בַּעַל שַׁעַר כִּבְּן שָׁנַיִם הִרְבָּה. (פֶּרֶשׁוֹ חוּ"ל, שְׂסִימָנֵי גְדֻלוֹת תְּלוּיִים בְּשַׁעֲרוֹת שְׂבִינָה. וְכֹאֲשֶׁר נוֹלַד עֵשָׂו "כָּלֹו כְּאֲדָרֶת שַׁעַר", הָרִי הוּא עֵשׂוֹי וְנִגְמַר). אִם כִּף, יֵשׁ לָנוּ לְשֵׁאוֹל: אִם עֵשָׂו הִרְשַׁע נוֹלַד עֵשׂוֹי, מִדּוּעַ לֹא נִקְרָא הוּא בִּשְׁם "עֵשׂוֹי"?

וְתִרְצֵן הַ"מְגִלָּה עֲמוּקוֹת" וְאָמַר, שֶׁבְּתַחֲלִילָה אֲכֵן נִקְרָא עֵשָׂו בְּתוֹאֵר "עֵשׂוֹי". אֲךָ, לְאַחַר מִכֵּן, יַעֲקֹב לָקַח מִמֶּנּוּ אֶת הָאוֹת י', וְצִרְפָּה לְשְׁמוֹ, וְזוֹהוּ שְׂרָמְזוֹ לָנוּ הַכְּתוּב: "וַיְדוּ (שֶׁל יַעֲקֹב) אַחֲזֵת בְּעַקֵּב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב". דְּהִינּוּ, יְדוּ שֶׁל יַעֲקֹב אוֹחֲזֵת בְּעַקֵּב/בְּסוֹף שְׁמוֹ שֶׁל עֵשָׂו – שֶׁהִיא הָאוֹת י' – כְּדִי לְהוֹצִיאָה מִשָּׁם. וְלְאַחַר שֶׁהִצְלִיחַ יַעֲקֹב אֲבִינוּ לְהוֹצִיאָה, נִקְרָא שְׁמוֹ שֶׁל "עֵשׂוֹי" בִּשְׁם עֵשָׂו. וְהִרְמִזוּ כֵּאֵן הוּא, שֶׁ"יְדוּ" הֵם אוֹתִיוֹת יו"ד. וְזֹאת, כְּדִי לּוֹמַר לָךְ, שֶׁיַּעֲקֹב הוֹצִיא אֶת הָאוֹת י' מֵעֵשָׂו, וְעַל-כֵּן "וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב" – הַקֵּב"ה קָרָא אֶת שְׁמוֹ יַעֲקֹב, שֶׁהוּא צִירוּף שֶׁל "עַקֵּב" עִם י' (שֶׁהוֹצִיאָה יַעֲקֹב מֵעֵשָׂו). שֶׁהָרִי, שְׁמוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת "עַקֵּב", עַל שֶׁאַחַז בְּעַקֵּב עֵשָׂו. אֲבָל, מִכֵּיּוֹן שֶׁהוֹצִיא אֶת הָאוֹת י' מֵעֵשָׂו, נִקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב.

מִכֵּל זֶה נִמְצָאנוּ לְמִדֵּים, כִּי בְּשַׁעַת הַלִּידָה, כֹּאֲשֶׁר יֵצֵאוּ יַעֲקֹב וְעֵשָׂו מִבֶּטֶן אִמָּם לְאוֹר הָעוֹלָם, נִלְחַמוּ זֶה עִם זֶה מְלַחֲמַת חוֹרְמָה עַל הָאוֹת י'. שִׁכֵּן, מִתַּחֲלִילָה כֹּאֲמֹר הִיְתָה הָאוֹת י' בִּשְׁם שֶׁל עֵשָׂו, שֶׁנִּקְרָא "עֵשׂוֹי". אוֹלָם, יַעֲקֹב אֲבִינוּ הִצְלִיחַ בְּמַעֲשֵׂה הָאַחִיזָה בְּעַקֵּב עֵשָׂו לְקַחַת מִמֶּנּוּ אֶת הָאוֹת י', וְלְצִרְפָּה לְשְׁמוֹ, וְעַל-כֵּן קָרָא לוֹ הַקֵּב"ה "עַקֵּב", שֶׁהוּא צִירוּף שֶׁל י' עִם "עַקֵּב".

וְצָרִיךְ לְדַעַת, שֶׁיַּעֲקֹב אֲבִינוּ וְזָרְעוֹ (וְרַע יִשְׂרָאֵל), עֲדִין נִלְחָמִים כְּנִגַּד עֵשָׂו וּפְחוֹת הַטּוֹמָאָה מְלַחֲמַת חוֹרְמָה עַד עַצְם הַיּוֹם הַזֶּה, עַל הָאוֹת י'. שִׁכֵּן, כֹּאֲשֶׁר הָאוֹת י' נִמְצָאָה אֲצֵל יַעֲקֹב וְזָרְעוֹ, כִּי אִזּוֹ הֵם מְסוּגָלִים לְהַתְגַּבֵּר עַל הַנְּחֹשׁ הַקַּדְמוֹנִי, הוּא יֵצֵר הָרַע, וְלְרוֹצֵץ אֶת רֵאשׁוֹ. אֲבָל אִם הַנְּחֹשׁ, הוּא הַיֵּצֵר, מְצַלִּיחַ לְהַפְרִיד אֶת הָאוֹת י' מֵהַשֵּׁם "עַקֵּב" (שֶׁאִזּוֹ נִשְׁאָר "עַקֵּב", בְּלִי הָאוֹת י'), אִזּוֹ מִתְגַּבֵּר הַנְּחֹשׁ חֲלִילָה עַל יַעֲקֹב וְזָרְעוֹ, ה' יִשְׁמְרֵנוּ וְיִצִּילֵנוּ.

וּמִקּוֹר הַדְּבָרִים בְּתִיקוּנֵי הַזֶּהָר (תִּיקוּן יג', כט' מִתּוֹרָגָם): "וַיַּעֲקֹב, שֶׁעַל יְרֻכּוֹ נִאֲמַר 'וְהוּא צִלְעַ עַל יְרֻכּוֹ', (כִּיּוֹן) שֶׁפָּרְחָה מִמֶּנּוּ הָאוֹת י', וְנִשְׁאָר 'עַקֵּב', וְזֶה סוּד הַכְּתוּב 'הוּא יִשׁוּפֵךְ רֵאשׁ וְאַתָּה תִּשׁוּפְנוּ עַקֵּב"."

כְּלוּמָר, אוֹמֵר תִּיקוּנֵי הַזֶּהָר, לְמִדֵּים אֲנִי שֶׁכֹּאֲשֶׁר אָמַר הַקֵּב"ה לְנְחֹשׁ הַקַּדְמוֹנִי, "הוּא(=הָאָדָם) יִשׁוּפֵךְ רֵאשׁ", רִמְזוּ הוּא לוֹ, שֶׁהָאָדָם יְצַלִּיחַ לְהַתְגַּבֵּר עָלָיו עַל-יְדֵי הָאוֹת י', שֶׁהִיא בְּבַחֲיַת רֵאשׁ, בִּשְׁם "עַקֵּב". וְאִילוֹ "וְאַתָּה(=הַנְּחֹשׁ) תִּשׁוּפְנוּ עַקֵּב" – דְּהִינּוּ, אַתָּה, הַנְּחֹשׁ, תְּצַלִּיחַ לְהַתְגַּבֵּר עַל הָאָדָם, אִם תִּפְרִיד מִמֶּנּוּ אֶת הָאוֹת י', וְיִשְׁאָר אֲצֵלוֹ רַק "עַקֵּב".

וְזוֹהוּ סוּד הַפֶּגֶם שֶׁפָּגַע שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו בְּכַף יְרֵךְ יַעֲקֹב. שִׁכֵּן, בְּמֵאֲבָק שֶׁהָיָה בִּינֵיהֶם הִצְלִיחַ שָׂרוֹ שֶׁל עֵשָׂו לְסַלֵּק אֶת הָאוֹת י' מֵהַשֵּׁם "עַקֵּב", וְנִשְׁאָרוֹ אוֹתִיוֹת "עַקֵּב", אֲשֶׁר מְצַד זֶה הָיָה יַעֲקֹב "צוֹלַע עַל יְרֻכּוֹ".

מִכָּל זֶה נִמְצָאנוּ לְמַדִּים, שְׁאוֹתוֹ מֵאֵבֶק בְּבֶטֶן רִבְקָה, שְׁהִיָּה בֵּין יַעֲקֹב, שְׂרָשׁ הַקְּדוּשָׁה, לְבֵין עֶשׂוֹ, שְׂרָשׁ הַטּוֹמְאָה, עֲדִין נִמְשָׁךְ גַּם לְאַחַר צֵאתָם שֶׁל יַעֲקֹב וְעֶשׂוֹ מֵרַחֵם אִמָּם. שְׁכֵן, זֶרְעָם אַחֲרֵיהֶם, יִשְׂרָאֵל מִצַּד הַקְּדוּשָׁה, וְכּוֹחוֹת הַטּוֹמְאָה וְהַרְשָׁע מִצַּד הַטּוֹמְאָה, כָּל אֶחָד מֵהֶם מִבְּקֵשׁ לְהִשְׁאִיר אֶת הָאוֹת י' בְּרִשְׁוֹתוֹ. שְׁכֵן, יֵשׁ בָּאוֹת י' אֶת הַפֶּחַ לְהַתְּגַבֵּר וּלְנַצַּח אֶת הַצַּד הַשְּׂנִי בַּמְּלַחְמָה.

עֲתָה, בֵּא וְרֵאֵה דְבַר פְּלֵא, שֶׁבְּבִרְכוֹת שְׁבִקֵשׁ יִצְחָק לְבָרֵךְ אֶת עֶשׂוֹ יֵשׁ בְּדִיוֹק י' (=עֶשְׂר) בְּרִכּוֹת, כְּפִי שְׁכָתָב "בְּעַל הַטּוֹרִים" (בְּרֵאשִׁית כז, כח): "וַיִּתֵּן לָךְ' – י' (=עֶשְׂר) תִּיבוֹת בְּפִסּוּק, וּב־י' (=עֶשְׂר) בְּרִכּוֹת נִתְבָּרַךְ, כְּנֶגֶד י' הַדְּבָרוֹת שְׁעִתִּידִין בְּנֵיו לְקַבֵּל".

וּמִקּוּר דְּבָרֵי "בְּעַל הַטּוֹרִים" הוּא בְּ"פָרְקֵי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר" (סוף פָּרָק חב): "עֶשְׂר בְּרִכּוֹת בָּרַךְ יִצְחָק לְיַעֲקֹב עַל טְלָלֵי שָׁמַיִם וְעַל דָּגַן הָאָרֶץ, כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: 'וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם..."' (עֶשְׂר הַבְּרִכּוֹת שֶׁבָּרַךְ יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב הֵם: 1. "מִטַּל הַשָּׁמַיִם" 2. "וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ" 3. "וְרֵב דָּגָן" 4. "וְתִירֵשׁ" 5. "וְעֵבְדוּךָ עַמִּים" 6. "וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֻמִּים" 7. "הוּא גְבִיר לְאַחִיד" 8. "וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ בְּנֵי אִמְךָ" 9. "אֲרַרְיָךְ אֲרוּר" 10. "וּמְבָרְכֶיךָ בְּרוּךְ").

כִּידוּעַ, הַקֵּב"ה סִבֵּב כֶּךָ, שִׁיעֲקֹב יִקַּבֵּל אֶת הַבְּרִכּוֹת. שְׁהָרִי, מִטַּעַם זֶה הַצְּלִיחַ יַעֲקֹב לְקַחַת אֶת הָאוֹת י' מֵעֶשׂוֹ, כְּפִי שֶׁהִבְאֵנוּ לְעֵיל ("וַיִּדּוּ (שֶׁל יַעֲקֹב) אַחֲזֹת בְּעַקֵּב עֶשׂוֹ").

וְעַל-כֶּךָ בְּכָה עֶשׂוֹ וְצַעֵק: "הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְּעַמִּים אֶת בְּכָרְתִי לְקַח וְהִנֵּה עֲתָה לְקַח בְּרִכְתִּי" – פַּעַם אַחַת לְקַח מִמֶּנִּי אֶת הָאוֹת י', שֶׁהִיא בְּכוֹר/רֵאשׁוֹנָה לְאוֹתֵיזוֹת שֵׁם הוּי"ה (=ה-ו-ה), בְּרוּךְ הוּא. וּפַעַם שְׁנִיָּה לְקַח אֶת בְּרִכּוֹתֵי, שֶׁהוּא י' (=עֶשְׂר) הַבְּרִכּוֹת שֶׁבָּרַךְ יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב. (עַל פִּי "אוֹרֵה שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְהָס פְּרִידְמָן) "וַיִּקְרָא (יִצְחָק) אֶת עֶשׂוֹ בְּנוֹ הַגָּדֵל וַיֹּאמֶר אֵלָיו... וְעֲתָה שָׂא נָא כְּלֶיךָ... וְצוּדָה לִי צִיד"

אִמְרוּ חו"ל: אֵין "וְעֲתָה", אֲלֵא לְשׁוֹן תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (דְּבָרִים ד', א'): "וְעֲתָה יִשְׂרָאֵל שְׁמַע אֶל הַחֲקִים וְאֶל הַמִּשְׁפָּטִים". וְזֶהוּ שְׂרָמֵז יִצְחָק לְעֶשׂוֹ בְּנוֹ: "וְעֲתָה שָׂא נָא כְּלֶיךָ... וְצוּדָה לִי צִיד" – תַּחֲזוֹר בְּתְשׁוּבָה עַל שְׂאֲכַלְתָּ נִבְלוֹת וּטְרִיפוֹת. שְׁכֵן, אָדָם שְׂאֲכַל נִבְלוֹת וּטְרִיפוֹת, וְלֹא עָשָׂה תְּשׁוּבָה, חוֹזֵרֵת נִשְׁמָתוֹ בְּגִלְגּוֹל בְּהִמָּה טְמֵאָה. וּבְנוֹסָף נוֹעְלִים אֶת הַפְּרָגוֹד בְּפָנָיו, וְעַל-יָדֵי כֶּךָ אֵינוֹ זוֹכֵה לְרֵאוֹת אֶת פְּנֵי הַשְּׁכִינָה וְאֶת כֶּסֶף הַכְּבוֹד, שְׁעָלָיו חֲקוּקוֹת אַרְבַּע חֵיוֹת הַקֹּדֶשׁ. וְעַל-כֶּךָ רָמַז הַכְּתוּב: "וְעֲתָה שָׂא נָא כְּלֶיךָ". "וְעֲתָה" – שְׁתַּעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה – כְּדֵי שְׁתִּזְכֶּה לְ"שָׂא נָא" – לְרֵאוֹת אֶת הַשְּׁכִינָה וְאֶת אַרְבַּע חֵיוֹת הַקֹּדֶשׁ ("שָׂא נָא" – רֵאשִׁי תִיבוֹת "שׁוֹר אֲרִיָּה, נִשָּׂר, אָדָם", שֶׁהֵם אַרְבַּע חֵיוֹת הַקֹּדֶשׁ). וְאֵז, "כְּלֶיךָ" – רֵאשִׁי תִיבוֹת כְּדֵי לְרֵאוֹת כְּבוֹד יי'. (ע"פ "כֶּסֶף הַרְחֵמִים").

"וַיִּשְׁטַם עֶשׂוֹ אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרִכָּה אֲשֶׁר בִּרְכוּ אָבִיו וַיֹּאמֶר עֶשׂוֹ בְּלָבוֹ יִקְרְבוּ יָמֵי אָבִל אָבִי וְאֶהְרֶגֶה אֶת יַעֲקֹב אָחִי"

בְּאַחַת הַשִּׁיחוֹת לְקַהֵל בְּנֵי עֲדָתוֹ, הַסִּבִּיר הַרְה"ק בְּעַל הַ"בֵּית יִשְׂרָאֵל" מִגּוֹר זִיע"א, כִּי הַתּוֹרָה "מִגְנָא וּמִצְלָא" (=מִגְיָנָה וּמִצִּילָה), רַק אִם לּוֹמְדִים אוֹתָהּ מֵתוֹךְ שְׁמַחָה! וְהִבִּיא רֵאִיָּה לְדְבָרָיו מִדְּבָרֵי בְּעַל הַ"כְּלֵי יִקָּר" זִיע"א, שְׁמִפְרֵשׁ, שֶׁעֶשׂוֹ בִקֵּשׁ לְהַרוֹג אֶת יַעֲקֹב אָחִיו דּוֹקָא בִּימֵי אָבִל אָבִיו, לְפִי שְׁבִשְׁעַת יָמֵי הָאָבִל אֲסוּר לְעִסּוֹק בַּתּוֹרָה. עַל-כֵּן, חָשַׁב עֶשׂוֹ, כְּאֲשֶׁר יַעֲקֹב לֹא יַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה, לֹא תוֹכַל תּוֹרָתוֹ לְהִגֵּן עָלָיו, וַיּוֹכַל לְהוֹרְגוֹ. וְלְכַאוֹרֵה הָעֲנִין קָשָׁה. שְׁהָרִי, מוֹתֵר לְלַמּוֹד בִּימֵי הָאָבִלוֹת תּוֹרָה בְּדְבָרִים שְׂאִין בָּהֶם שְׁמַחָה (לְמִשְׁל, אִיּוֹב, אִיכָּה וְכו'). ... אֲלֵא, מִכָּאֵן מִשְׁמַע, שְׁכַאֲשֶׁר לּוֹמְדִים תּוֹרָה בְּלֹא שְׁמַחָה – חֲסֵרָה בָּהּ אוֹתָהּ הָעוֹצְמָה, וְאֵז אֵין הִיא "מִגְנָא וּמִצְלָא" (=מִגְיָנָה וּמִצִּילָה)!

בְּעֲנִין זֶה מְסוּפֵר, שֶׁבְּמְלַחְמַת הַשְּׁחָרוּר שֶׁהָר' יִצְחָק זָאב סוּלוֹבִיִצ'יק (הֶרֶב מְבָרִיסק זִיע"א) בִּירוּשָׁלַיִם, שְׁהִיָּתָה אֵז בְּמִצּוֹר, וְנִתְּוֵנָה תַּחַת הַפְּגוּזוֹת מְרוּבוֹת. לְמֵרוֹת זֹאת הַמְּשִׁיךְ הֶרֶב לְלַמּוֹד בְּחֶדְרוֹ בְּקוֹמָה הָעֲלִיוֹנָה שֶׁבְּבִנְיָן, וְלֹא רָצָה לְרַדֵּת לְמַקְלָט. אוּלָם, כְּאֲשֶׁר גָּבְרוּ הַהַפְּצָצוֹת, עָלָה בְּנוֹ כְּדֵי לְשַׁכְנְעוֹ שִׁירֵד לְמַקְלָט. נִעְנָה הֶרֶב לְבִקְשַׁת בְּנוֹ, וַיִּרַד מִחֶדְרוֹ לְמַקְלָט. וְהִנֵּה, כְּאֲשֶׁר חָלָה הַפּוֹגָה בַּהַפְּצָצוֹת, עָלוּ בְּנֵי הַבַּיִת לְבֵיתָם, וּמִצְאוּ שְׁבָקִיר חֶדְרוֹ שֶׁל הֶרֶב חֶדֶר פְּגוּז, וְנַחַת מִמֶּשׁ סְמוּךְ לְמִיטָתוֹ. אָדָם "פְּשוּט" בּוֹדָאֵי הִיָּה אוֹמֵר "רֵאוּ אֵיזָה נִסּוּ!". שְׁכֵן, אֲלֵמְלָא הִיָּה הֶרֶב יוֹרֵד לְמַקְלָט בּוֹדָאֵי הִיָּה נִפְגָּע... אוּלָם, הֶרֶב מְבָרִיסק, שְׁהִיָּה בְּעַל אִמוּנָה וּבְטַחוֹן חֲזָקִים בְּבוֹרָאוֹ, פָּנָה בְּגַעְרָה לְבָנוֹ וְאָמַר: "אַתָּה מִזִּיק! אֵילוֹ הִיָּתִי נִשְׂאָר כָּאֵן וְלוֹמֵד תּוֹרָה, לֹא הִיָּה הַקִּיר מִתְקַלְקֵל! שְׁהָרִי הַתּוֹרָה מְגִנָּא וּמִצְלָא!" (=מִגְיָנָה וּמִצִּילָה)...

שְׁבַת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן! בִּס"ד

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לֵה' לִנְכַח אֲשֶׁתוֹ כִּי עָקְרָה הוּא וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'" (על פי "אורח של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

עַל הַפְּתוּב: "וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לֵה'..." , אוֹמְרִים חו"ל (סוכה יד): "לָמָּה נִמְשְׁלָה תְּפִילָתְּם שֶׁל צְדִיקִים לְעֵתֶר (=קְלִשׁוֹן)? – (וְעוֹנִים חו"ל) מָה עֵתֶר (=קְלִשׁוֹן) זֶה מֵהַפֶּדָּה אֶת הַתְּבוּאָה בְּגוֹרֵן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, אִף תְּפִילָתְּם שֶׁל צְדִיקִים מֵהַפְּכַת אֶת דַּעְתּוֹ שֶׁל הַקַּב"ה מִמִּידַת הָאֲכֻזְרִיּוֹת (=הַדִּין) לְמִידַת הַרְחָמִים".

וַיִּצְרִיכֵם אָנוּ לְהַבִּין, מִדּוּעַ נִרְמָז עֲנָנָן זֶה שֶׁל הַתְּפִילָה, שִׁישׁ בְּכּוּחָהּ לְהַפְּוֹד אֶת מִידַת הַדִּין לְמִידַת הַרְחָמִים דּוֹקָא אֲצֶל יִצְחָק אַבְיָנוּ, וְלֹא אֲצֶל אַבְרָהָם אַבְיָנוּ, שֶׁתִּקַּן אֶת תְּפִילַת שַׁחֲרִית, אוֹ אֲצֶל יַעֲקֹב אַבְיָנוּ, שֶׁתִּקַּן אֶת תְּפִילַת עֶרְבִית? וְאוֹתָהּ שְׂאֵלָה נִשְׂאֵלֶת גַּם עַל הַפִּיּוֹט "נִשְׁמַת כָּל חַי" שְׂאוֹמְרִים אָנוּ בַּתְּפִילָה שֶׁל שַׁבָּת:

"בְּפִי יִשְׂרָאֵל תִּתְרוֹמֵם
וּבְשִׁפְתַי צְדִיקִים תִּתְבָּרַךְ
וּבְלִשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְקַדֵּשׁ
וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְהַלֵּל".

מִדּוּעַ רִמְזוּ אֲנִשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָה בְּפִיּוֹט זֶה דּוֹקָא עַל יִצְחָק וְרַבְקָה, וְלֹא עַל אַבְרָהָם וְשָׂרָה אוֹ יַעֲקֹב וְלֵאָה לְמַשְׁלָא? וְלִכְאוּרָה הִיא אֲפֹשֶׁר לֹא מֵהַפְּוֹד, שְׂאֵמַת, כָּל הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים הַתְּפִלְלוּ, אִךְ רַק אֲצֶל יִצְחָק מִצִּיּוֹן שֶׁהַתְּפִלָּה יַחַד עִם רַבְקָה אֲשֶׁתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לֵה' לִנְכַח אֲשֶׁתוֹ כִּי עָקְרָה הוּא וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'". וּפְרָשׁ רַש"י: "זֶה (=יִצְחָק) עוֹמֵד בְּזוּיַת זֶה וּמִתְפַּלֵּל, וְזוֹ (=רַבְקָה) עוֹמֵדֶת בְּזוּיַת זֶה וּמִתְפַּלֵּלֶת". וְכֵן עוֹד נִיתֵן לֹא מֵהַפְּוֹד, עַל-פִּי הַ"מְגִלָּה עֲמוּקוֹת", שֶׁהַגִּימָטְרִיָּה שֶׁל "יִצְחָק רַבְקָה" הִיא "תְּפִלָּה", וְלִכֵּן רִמְזוּ הַפִּיּוֹט דּוֹקָא עַל יִצְחָק וְרַבְקָה בְּפִיּוֹט שֶׁל שַׁבָּת. אִךְ בְּרוּר שֶׁהַעֲנָנָן עֲמוּק יוֹתֵר. (מְעַנְיָן לְצִיּוֹן שֶׁהַתִּיבָה "נִכַּח" רוֹמְזוֹת בְּרֵאשִׁי תִיבוֹת עַל הַפִּיּוֹט: נִשְׁמַת כָּל חַי. (ב.צ.))

כְּתוּב בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה: "וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים: לֹא טוֹב הִיּוֹת הָאָדָם לְבֶדוּ, אֲעֲשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנַגְדּוֹ". וְכִבֵּר עֲמָדוֹ חו"ל עַל הַלִּשׁוֹן "עֵזֶר כְּנַגְדּוֹ", שֶׁהִיא לְכַאוּרָה דְּבַר הַמְּנוּגָד לְהַגִּיּוֹן, כִּי אִם הָאִשָּׁה הִיא עֵזֶר לְבַעֲלָהּ – הֲרֵי אֵינְנָה כְּנַגְדּוֹ, וְאִם הָאִשָּׁה הִיא כְּנַגְדּוֹ – הֲרֵי אֵינְנָה עֵזֶר לְבַעֲלָהּ, וְאִם כֶּף מֵהִי כּוֹנֵת הַתּוֹרָה?

וַיֵּשׁ לֹא מֵהַפְּוֹד שְׂטֵמוֹן כְּאֵן רְעִיּוֹן נְכַבֵּד, עַל-פִּי מָה שֶׁפָּרַשׁ רַש"י עַל הַפְּסוּק: "בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים...". וְלֹא כְּתוּב: "בְּרֵאשִׁית בְּרֵא ה'", כִּיּוֹן שֶׁבַת חִילָה עָלָה בְּמַחְשְׁבָהּ שֶׁל הַקַּב"ה הַרְעִיּוֹן לְבְרוּא אֶת הָעוֹלָם בְּמִידַת הַדִּין (הַשֵּׁם "אֱלֹהִים" מְצִיּוֹן אֶת מִידַת הַדִּין), וְרֵאָה שְׂאִין הָעוֹלָם יְכוּל לְהַתְקִים כֶּף, וְלִכֵּן הַקְּדִים אֶת מִידַת הַרְחָמִים (ה' הוּא מִידַת הַרְחָמִים) וְשִׁתֵּף אוֹתָהּ בְּיַחַד עִם מִידַת הַדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר לְאַחַר מִכּוֹן: "בְּיָוִם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם".

מִבּוֹאֵר מִכָּאן, שְׂאִין הָעוֹלָם יְכוּל לְהַתְקִים, כִּי אִם בְּשִׁיתוּף שְׁתֵּי הַמִּידוֹת – חֶסֶד וְדִין. וּמִזֶּה יֵשׁ לִימוּד נִשְׁגָּב לְכָל אִישׁ וְאִשָּׁה, שְׂרוּצִים לְבָנוֹת אֶת בֵּיתָם וְלְחַנֵּךְ אֶת צְאֲצָאֵיהֶם לְתוֹרָה וְלַעֲבוּדַת ה', שְׂאִי-אֲפֹשֶׁר לְהַצְלִיחַ בְּחִינוּךְ הַבְּנִים וְהַבְּנוֹת, וְאִין הַבֵּית יְכוּל לְהַתְקִים – אֲלֹא רַק עַל-יַדֵּי שִׁיתוּף מִידַת הַרְחָמִים וּמִידַת הַדִּין, בְּבַחֲנֵת שְׂמֵאל דוּחָה וְיָמִין מְקַרְבֵּת.

וְהִנֵּה יְדוּעַ, שְׁכָל אָדָם נִבְרָא עִם מִידָה הַמִּיּוֹחֶדֶת לוֹ, וְלִכֵּן הַקַּב"ה, בְּרוּב רַחֲמָיו וְחֶסְדָּיו, מְזוּג זִיווּגִים כֶּף, שְׂאִם הָאִישׁ הוּא בְּעַל מִידַת הַחֶסֶד, אִזּוֹ זִיווּגוֹ הִיא אִשָּׁה שְׂמִידַתָּהּ דִּין, וְלְהִיפֹךְ. וְעַל-יַדֵּי זֶה נַעֲשֶׂה שִׁיתוּף נִפְלָא בֵּין מִידַת הַחֶסֶד לְבֵין מִידַת הַדִּין, וְזוֹת כְּדֵי שְׂיֻכְלוּ הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה לְחַנֵּךְ אֶת יְלָדֵיהֶם בְּדֶרֶךְ הַיִּשְׁרָה וְהַנְּכוּנָה. וְלְפִיכֶף אֲמַר הַקַּב"ה: "לֹא טוֹב הִיּוֹת הָאָדָם לְבֶדוּ", כִּי אִם יִנְהַל אֶת בֵּיתוֹ לְבֶדוּ, רַק בְּמִידָה הַפְּרָטִית שְׁלוֹ, בְּלֵי שִׁיתוּף שֶׁל שְׁתֵּי הַמִּידוֹת, חֶסֶד וְדִין, אִזּוֹ "לֹא טוֹב", מִכֵּיּוֹן שְׂאִין הָעוֹלָם יְכוּל לְהַתְקִים בְּמִידָה אַחַת, כִּי אִם בְּשִׁיתוּף שֶׁל ב' מִידוֹת אֵלּוּ.

וְלִכֵּן אֲמַר ה': "אֲעֲשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנַגְדּוֹ", כְּלוֹמַר שֶׁהָעֵזֶר שְׁלוֹ תִהְיֶה דּוֹקָא עַל-יַדֵּי אֲשֶׁתוֹ, שֶׁתִּהְיֶה מְנוּגָדֶת לוֹ (שְׂאִם מִידַתוֹ שֶׁל הָאִישׁ הִיא דִין, אִזּוֹ מְזוּגִים לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם אִשָּׁה שְׂמִידַתָּהּ חֶסֶד, וְלְהִיפֹךְ).

והנה, מפיון שהאשה צריכה להיות "עזר כנגדו", סבב הקב"ה שאברהם, שמידתו **חסד**, ישא לאשה דוקא את שרה, שמידתה היתה **דין**, כמבואר על-ידי האר"י הקדוש, ששרה – מידתה היתה **דין וגבורה** ("שרה" בגימטריה "דין אמת"). ומאחר ויצחק אבינו, היתה מידתו **דין**, הרי שזיווגו היא אשה עם מידת **החסד**, ולכן אליעזר, עבד אברהם, עשה לעצמו סימן שדוקא הנערה אשר תהיה בעלת **חסד**, ראויה להיות אשה ליצחק, וכמו שכתוב: "והיה הנער (ה) אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה, אתה הכחת... ליצחק, ובה אדע כי עשית **חסד** עם אדני". וזוהי פונת הכתוב: "ויעתר יצחק לה" – יצחק התפלל לה (=מידת **חסד/רחמים**) שיזכה להמתיק את מידת **הדין** – "לנכח אשתו" רבקה, שהיא בעלת מידת **החסד**, ולכן באמת זכו ונשמעה תפילתם, ויצא מהם יעקב אבינו, שמידתו תפארת (וכידוע תפארת הינה מידה הפלולה משתי המידות: **מדין ומחסד**).

ועתה מובן היטב מדוע דוקא אצל יצחק ורבקה כתוב לשון "ויעתר", כמו שאמרו חז"ל: "...מה עתה (=קלשון) זה מהפך את התבואה בגורן ממקום למקום, אף תפילתם של צדיקים מהפכת את דעתו של הקב"ה ממידת **האכזריות** למידת **הרחמים** (=חסד)". כי ענין זה שיד ממש לתפילת יצחק ורבקה, שהתפללו ביחד, שהקב"ה ימתיק את **הדין** של יצחק על-ידי **החסד** של רבקה.

ולפי זה מבוארים גם דברי ה"מגלה עמוקות", כי "יצחק רבקה" בגימטריה "תפלה". וכן מבוארת פונת כנסת הגדולה בפיוט "נשמת כל חי" בתפילת השבת, וכל זאת כדי לרמוז לנו שהתפלה היא סגולה להפוך **דין לרחמים**, כמו יצחק ורבקה, שהצליחו בתפילתם להמתיק את מידת **הדין** למידת **הרחמים**. ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא

על הכתוב, "ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא", שואלים חז"ל במדרש (ילקוט שמעוני כד', רמז קט'): מפני מה לא נפקדה רבקה והיתה עקרה, עד שהתפלל יצחק אבינו עליה?

אלא, עונים חז"ל (שם): כדי שלא יאמרו אומות העולם: 'ברכתנו עשתה פרות, שהרי ברכנו אותה: 'ויברכו (=לכן ואמו) את רבקה ויאמרו לה אחתנו את היי אלפי רבבה'". ("רבבה", ראשי תיבות **רבקה בת בתואל הארמי**). ובענין זה יש לומר, שהקב"ה נעתר ליצחק ולא לרבקה, כיון שאין דומה תפילת צדיק בן צדיק (יצחק בן אברהם) לתפילת צדיק בן רשע (רבקה בת תואל). ועל-כן נאמר "ויעתר לו ה'" – שהקב"ה קבל את תפילתו "ותהר רבקה אשתו". ויש לומר, שגם עמדה להם (ליצחק ולרבקה) זכות התורה הקדושה, שעתידיים לקבל ישראל. ועל-כך רמז הכתוב "ותהר" – אותיות "תורה".

(ומאחר וכידוע נקראת התורה גם "**אור**", כפי שאומר שלמה המלך, "כי נר מצוה ותורה אור" (משלי ו', כג), לכן רמז הכתוב גם על-כך: "ותהר רבקה אשתו" – ראשי תיבות "**אור**"). (ע"פ "כסא הרחמים")
"ויעקב איש תם ישב אהלים" (כה' כז')

רבי יעקב בן מאיר היה מגדולי בעלי התוספות שבצרפת, ובן בתו של רש"י. משום גדל חסידותו ותמימותו המופלגת, נודע בכינויו "רבנו תם", על-פי הכתוב: "ויעקב איש תם ישב אהלים". מפורסמת בישראל המחלוקת בין רש"י לבין רבנו תם, לגבי סדר הפרשיות בתפילין. לשיטת רש"י (והרמב"ם), קודמת פרשת "שמע" (דברים ו', ד) לפרשת "והיה אם שמע" (דברים יא', יג). ואילו לשיטת רבנו תם, קודמת פרשת "והיה אם שמע" לפרשת "שמע" (סדר זה היה מקובל בקהילות בבל, ואילו הסדר שמציע רש"י היה נהוג בארץ ישראל. אך מן הראוי לציין, שבתפילין שנמצאו במערות ים המלח באמצע שנות החמישים, מזמן בר כוכבא, סדר הפרשיות היה לפי רבנו תם). ואולם, במחלוקת זו בין רש"י לבין רבנו תם, נפסקה ההלכה כרש"י. חסידים המדקדקים במצות, מניחים גם תפילין של רבנו תם (בלא ברכה), וקוראים שנית "קריאת שמע" בתפילין אלו, בגמר תפילת שחרית. מסופר על הגאון והצדיק רבי ישראל מראדין, בעל ה"חפץ חיים", שבמרבית שנות חייו הסתפק בהנחת זוג תפילין אחד, לפי ההלכה. אולם, בשנים האחרונות לחייו החל מניח גם תפילין של רבנו תם. כאשר שאלוהו פעם מקורביו לפשר הדבר, השיב להם: הגעתי, ברוך ה', לזקנה ולשיבה, ובקרוב עתיד אני לעבור לעולם האמת. ושם אפגש בודאי, גם עם רבנו תם, ואפשר שהלה ישאלני כך: "ב'תוספות' שלי למדת הרבה, סברותי ישרו בעיניך, ובדברי בש"ס החיית את נפשך. אם כן, מדוע לא מצאו התפילין שלי חן בעיניך...?"

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: תּוֹלְדֹת

כְּנִיסַת הַשְּׁבֵת: 16:18

ערש"ק כח' חשון תשע"ד (1.11.2013)

יציאת השבת: 17:26 ר"ת 18:03

הפְּטָרָה: "מָחָר חֲדָשׁ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר... וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרַב דָּגָן וְתִירֵשׁ" (כז' כח')

אָחַד מִמְּנַהֲגֵי יִשְׂרָאֵל הוּא לֹמֵר בְּכָל מוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ אֶת הַבְּרָכוֹת שֶׁבִּרְךָ יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב: "וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרַב דָּגָן וְתִירֵשׁ. יַעֲבֹדוּךָ עַמִּים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֲמִים הַזֶּה גְּבִיר לְאֶחִיד וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ בְּנֵי אֲמֹךְ. אֲרִיזָה אָרוּר וּמְבָרְכִיךָ בְּרוּךְ".

וּמְקוֹר הַדְּבָר בְּזִהְרֵי הַקְּדוּשׁ (הַקְּדוּמָה יד', ב'): "שְׁעָתָא דְנַפְיָא שְׁבֵתָא... דְקָא אֲמַרִי צְבוּרָא (=בְּשַׁעָה שְׁיוּצָאת הַשַּׁבַּת אוֹמְרִים הַצִּיּוּר): "וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם...". וְכֵן גַּם כְּתַב רַבְּנֵי חַיִּים וַיְטַל, בְּשֵׁם רַבּוֹ הָאֲרִיז"ל (שַׁעַר שַׁבַּת פָּרָק כד'): "הִיָּה מוֹרִי (=הָאֲרִיז) לְנוֹהֵג לֹמֵר אַחַר הַבְּדִלָה וַיִּתֵּן לָךְ... / כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ תַּחֲלִילַת יָמֵי הַחֹל בְּפִסּוּקֵי רְצוֹן וּבְרָכָה". אִם כֵּן, צְרִיכִים אָנוּ לְדַעַת, מָה הַטַּעַם לְמְנַהֵג יִשְׂרָאֵל זֶה.

בְּאוֹר נִפְלֵא עַל מְנַהֵג זֶה מְצִינוּ בְּ"לִיקוּטֵי מַהֲרִי"ח", עַל-פִּי מְאֹמֵר חו"ל (שַׁבַּת קִיט' ב'): "רַבִּי יוֹסִי, בְּ(שֵׁם) רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁנֵי מְלָאכֵי שְׂרֵת מְלֹוִים אֶת הָאָדָם בְּעָרְב שַׁבַּת, מִבֵּית הַכְּנֶסֶת לְבֵיתוֹ – (מְלָאךְ) אָחַד טוֹב (וּמְלָאךְ) אָחַד רָע. וְכַשְּׁבָא (הָאָדָם) לְבֵיתוֹ, וּמוֹצֵא נֵר דּוֹלֵק וְשִׁלְחָן עָרוּךְ וּמִטָּה מוּצַעַת – (ה) מְלָאךְ (ה) טוֹב אוֹמֵר: יְהִי רְצוֹן, שְׁתֵּהֵא לְשַׁבַּת אַחֲרַת כֵּן! וּמְלָאךְ רָע עוֹנֵה 'אֲמֵן' בְּעַל-כְּרַחוּ (=נִגְדַּד רְצוֹנוֹ). וְאִם לֹא (אִם אֵין בְּבֵית נֵר דּוֹלֵק וְשִׁלְחָן עָרוּךְ...), – (ה) מְלָאךְ (ה) רָע אוֹמֵר: יְהִי רְצוֹן, שְׁתֵּהֵא לְשַׁבַּת אַחֲרַת כֵּן! וּמְלָאךְ טוֹב עוֹנֵה 'אֲמֵן' בְּעַל-כְּרַחוּ".

וְצְרִיכִים אָנוּ לְדַעַת, שְׁאוֹתוֹ מְלָאךְ רָע, הַמְּלִיָּה אֶת הָאָדָם הוּא הַס"מ – שָׂרוּ שֶׁל עֲשׂו (עַפ"י ה"מִטָּה מִשָּׁה"). וְעוֹד לֹמְדִים אָנוּ מִדְּבַרֵי הַ"מְגִן אַבְרָהָם" (אוֹרַח חַיִּים סִימֵן רסב), שְׁאוֹתָם שְׁנֵי מְלָאכֵי הַשְּׂרֵת אֵינָם יוֹצְאִים מִהַבֵּית עַד מוֹצָאֵי שַׁבַּת.

וְהַנָּה, כְּאֲשֶׁר נֶאֱבָק יַעֲקֹב אֲבִינוּ עִם הַמְּלָאךְ, שָׂרוּ שֶׁל עֲשׂו, הוּא הַיִּצֵּר הַרָע, בְּקֶשׁ הַמְּלָאךְ מִיַּעֲקֹב (בְּרֵאשִׁית לב', כז'): "שִׁלְחָנִי כִּי עָלָה הַשַּׁחַר". וַיַּעֲקֹב הִשִּׁיב לוֹ: "לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ, כִּי אִם בְּרַכְתִּנִּי". וּפְרַשׁ רַש"י, שְׁיַעֲקֹב בְּקֶשׁ מִשָּׂרוּ שֶׁל עֲשׂו שְׂיִוְדָה וְיִסְכִּים עַל הַבְּרָכוֹת שֶׁקֶבֶל מִיִּצְחָק אֲבִיו ("וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם..."). וְהוֹכֵרַח שָׂרוּ שֶׁל עֲשׂו לְעִשׂוֹת כֵּן בְּעַל-כּוֹרְחוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "וַיְבָרְךָ אֹתוֹ שָׁם".

וְלָכֵן, אוֹמֵר הַ"לִּיקוּטֵי מַהֲרִי"ח", כְּמוֹ שְׁיַעֲקֹב לֹא הִסְכִּים לְשַׁלּוּחַ אֶת הַמְּלָאךְ, שָׂרוּ שֶׁל עֲשׂו, אֲלֵא רַק לְאַחַר שְׁזָה הוֹדָה לוֹ עַל הַבְּרָכוֹת – כֵּן אָנוּ, כְּאֲשֶׁר הַמְּלָאךְ הַטוֹב וְהַמְּלָאךְ הַרָע מְגִיעִים לְבֵיתֵנוּ בְּעָרְב שַׁבַּת, אֵין אָנוּ מְסַכְּמִים לְשַׁחֲרֵר אֶת הַמְּלָאךְ הַרָע בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת, אֲלֵא עַד שְׂיִוְדָה גַּם לָנוּ עַל הַבְּרָכוֹת שֶׁבִּרְךָ יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב.

עַל-כֵּן אָנוּ אוֹמְרִים "וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם...". וְהַמְּלָאךְ הַרָע, שָׂרוּ שֶׁל עֲשׂו, שׁוֹמְעֵ וּמְסַכְּמִים, כְּמוֹ שְׁאֹמְרוֹ חו"ל: "מְלָאךְ רָע עוֹנֵה 'אֲמֵן' בְּעַל-כְּרַחוּ", וְעַל-יְדֵי כֵּן אָנוּ מִתְחִילִים אֶת הַשְּׁבוּעַ בְּרְצוֹן וּבְבְרָכָה. וְזֶהוּ הַטַּעַם, אוֹמֵר הַ"לִּיקוּטֵי מַהֲרִי"ח", לְמְנַהֵג יִשְׂרָאֵל לֹמֵר בְּמוֹצָאֵי-שַׁבַּת קֹדֶשׁ אֶת הַבְּרָכוֹת "וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם...". (עַל פִּי "אוֹרַח שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן)

"מְכָרָה כִּיּוֹם אֶת בְּכֶרְתְּךָ לִי"

עַל הַכְּתוּב: "מְכָרָה כִּיּוֹם אֶת בְּכֶרְתְּךָ לִי", פֶּרֶשׁ הַמְּדַרְשׁ, אָמַר לְעִשׂו יַעֲקֹב: "זְבִין לִי חֵד יוֹם מִן דִּינִיךְ" (=מְכוֹר לִי יוֹם אָחַד מִשְׁלֶךְ). כְּלוֹמֵר, מְכוֹר לִי מִחֻלְקָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, יוֹם אָחַד בְּשַׁבוּעַ, שֶׁהוּא בְּבַחֲנִיַת "בְּכוֹר", כְּדֵי שְׁאוּכַל לְעַנְּגוֹ בְּעַנְיַי הָעוֹלָם הַזֶּה בְּמֵאֲכָל וּבְמִשְׁקָה. וַיֵּשׁ לֹמֵר, שְׂיּוֹם הַשַּׁבַּת הוּא בְּבַחֲנִיַת "בְּכוֹר" לְשִׁשַּׁת יָמֵי הַשְּׁבוּעַ. שְׁכֵן, גְּדוֹל הוּא בְּקְדוּשְׁתוֹ מִכָּל הַיָּמִים, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "וַיְבָרְךָ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ...".

וְכֵן, מְבוֹאֵר בְּזִהְרֵי הַקְּדוּשׁ, שְׁכָל הַיָּמִים מִתְּבָרְכִים מִיּוֹם הַשַּׁבַּת: "דְּהָהוּא יוֹמָא מִתְּבָרְכָאן מִיְנִיהַ כָּל שְׂיִתָּא יוֹמִין", וְלָכֵן יוֹם הַשַּׁבַּת הוּא בְּבַחֲנִיַת בְּכוֹר לְשִׁשַּׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה. וְעַל-כֵּן רָמְזוּ יַעֲקֹב בְּאוֹמְרוֹ: "מְכָרָה כִּיּוֹם" – "כִּיּוֹם" רֵאשִׁי-תִּיבוֹת "כָּלֵם יִשְׁבְּעוּ וַיִּתְעַנְּגוּ מְטוֹבָךְ". דְּהֵינּוּ, שְׁתַּכְלִית הַמְּכִירָה הִיא שְׁבִיּוֹם הַשַּׁבַּת, שֶׁהוּא בְּבַחֲנִיַת "בְּכוֹר", וַיְכַלּוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְשַׁבוּעַ וּלְהַתְעַנְּג מְטוֹב עַנְיַי הָעוֹלָם הַזֶּה.

"אהבתי אתכם אמר ה'... ואהב את יעקב ואת עשו שנאתי"

על הכתוב בהפטרָה (מלאכי א, ב'-ג), "ואהב את יעקב ואת עשו שנאתי", אומר גאון עוזנו ותפארתנו ה"בן איש חי" זיע"א, שיעקב אבינו ועשו הרשע התוכחו ביניהם, למי מגיע קודם הכבוד – האם לעשו, שהרי הוא הבכור, או ליעקב אבינו, שהיה תלמיד חכם (כמו שכתוב: "ויעקב איש תם ישב אהלים")? ומבאר ה"בן איש חי" את עמק הויכוח שהיה ביניהם, ואומר, שעשו פנה ליעקב אחיו ואמר לו כך: כתוב בתורה (שמות כ, יב): "כבד את אביך ואת אמך". ודרשו חז"ל, שתוספת התיבה "את" באה כדי "לרבות אחיך הגדול". אם כך – אתה חייב בכבודי ענה לו יעקב אבינו, ואמר: אבל כתוב גם בתורה: "את ה' אלהיך תירא", ודרשו חז"ל: "את – לרבות תלמידי חכמים". אם כך – אתה חייב בכבודי.

וכדי לקבל תשובה על זה: "ותלך (רבקה) לדרוש את ה'", הלכה רבקה לשאול את הקב"ה איזה "את" היא המכריעה? האם ה"את" – של "לרבות תלמידי חכמים", כפי שאומר יעקב, או ה"את" – של "לרבות אחיך הגדול", כפי שאומר עשו? על-כך ענה הקב"ה: "שני גיים בבטנך ושני לאמים ממעיך יפרדו... ורב יעבד צעיר" – עשו הבכור (= "ורב") יעבד את יעקב הקטן (ה"צעיר"). כלומר, "את ה' אלהיך תירא" – לרבות תלמידי חכמים, חשוב יותר מן הבכורה. וזה גם מה שרומזו הקב"ה בהפטרָה: "ואהב את יעקב ואת עשו שנאתי". הקב"ה אומר: "ואהב את יעקב" – אהב אני את הדרשה מהמלה "את", שמביא יעקב אבינו. אבל, "ואת עשו שנאתי" – את הדרשה שמביא עשו מהמלה "את", שנאתי. "הקל קול יעקב, והידים ידי עשו" (כו' כב')

רבי יעקב קראניץ, הידוע בכינויו "המגיד מדובנא", נדד הרבה בקהילות ישראל והטיף להמוני שומעיו לעדן את מידותיהם בתחום שבין אדם לחברו. באחת מדרשותיו על הפסוק, "הקל קול יעקב, והידים ידי עשו", אמר רבי יעקב: רבים בתוכנו מהדרים עד מאד בתחומי "הקול" שלהם: מתפללים בצייבור שחרית, מנחה וערבית, קובעים עתים (=זמנים) לתורה, ונמנעים גם מלהכשל באיסורי רכילות ולשון הרע. "הקל קול יעקב" מטופל, אפוא, אצלם כדת וכדין. אולם, משמגיעים הדברים ל"ידיים" למתן צדקה ולעשיית חסד עם העניים והנדכאים – מתברר לפתע שמקוים אצלם – "והידים ידי עשו", והם מוכנים "להרג ולהיהרג" על כל פרוטה ופרוטה שהם מוציאים מכיסם. "וכל הבארות אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר"

מסופר על רבי חיים ויטאל, תלמידו של האריו"ל, שלאחר פטירת רבו האריו"ל, עלה לירושלים, עיר הקדש. והיה שם שר תקיף אחד, הנקרא "אבו סיפין", שידע שמלך ישראל, חזקיהו, סתם את מי הגיחון (כמו שכתוב (דברי הימים ב, לב, ל'): "חזקיהו סתם את מוצא מימי גיחון העליון"). ושאל אותו השר את עבדיו, אם נמצא מי שיוכל לפותחו. ואמרו לו הגויים, שיש ליהודים חכם אחד, והוא אלקי, ושמו רבי חיים ויטאל. והוא בודאי שיוכל לפתוח את מי הגיחון, שסתם חזקיהו המלך. ומיד שלח אותו השר אחרי רבי חיים ויטאל, ואמר לו: גוזרני עליך, שבעוד שאני הולך לבית המקדש, פתח תפתח את הנחיר הזה שסתם המלך שלכם. שכן, הוא נצרך הרבה לעיר, ואם אין אתה פותחו – דמך בראשך.

מורנו ורבנו, רבי חיים ויטאל, לא נרתע מן האיום, ומיד עשה קפיצת הדרך (על-ידי שמות קדש), והגיע לדמשק. או אז נגלה אליו רבנו האר"י זצ"ל בחלום, ואמר לו: הסכלת עשו (=לא טוב עשית), כי זה השר היה גלגול סנחריב. ולכן נקרא "אבו סיפין", שבערבית פירושו "אבי התרבות". ואתה יש בך ניצוץ חזקיהו המלך, והיתה שעת הכשר לתקן ולפתוח מי גיחון, כי שלא ברצון חכמים עשה פן חזקיהו המלך, עליו השלום, והוא מהדברים שלא הודו לו חכמים, ובכך היתה "אתחלתא (=התחלת) דגאולה". והשיבו מורנו רבי חיים ויטאל: לא רצייתי להשתמש בשמות הקדש כדי לפתוח את מי הגיחון.

אמר לו האר"י: אילו לא השתמשת בשמות הקדש כדי לבוא לדמשק, החרשתני. אבל, מאחר והשתמשת בהם לקפיצת הדרך, היית יכול להשתמש בשמות הקדש לפתוח את מי הגיחון, והיה קידוש השם ותיקון גדול. אמר לו מורנו, רבי חיים ויטאל: אם כן, אחזור לירושלים לפותחו. אמר לו: "חליף שעתיך ולא זימניה הוא" (=חלפה שעת הרצון לגאולה, ואין עתה הזמן המתאים)...

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגליון!

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה הוא ויעתר לו ה'"

על הפתוב: "ויעתר יצחק לה'...". "אומרים חז"ל (סוכה יד): "למה נמשלה תפילתם של צדיקים לעתר (=קלשון)? – (ועונים חז"ל) מזה עתרו (=קלשון) זה מהפך את התבואה בגורן ממקום למקום, אף תפילתם של צדיקים מהפכת את דעתו של הקב"ה ממידת האכזריות (=הדין) למידת הרחמים".

וצריכים אנו להבין, מדוע נרמז ענין זה של התפילה, שיש בכוחה להפוך את מידת הדין למידת הרחמים דוקא אצל יצחק אבינו, ולא אצל אברהם אבינו, שתקן את תפילת שחרית, או אצל יעקב אבינו, שתקן את תפילת ערבית? ואותה שאלה נשאלת גם על הפיוט שאומרים אנו בתפילה "נשמח כל חי" בשבת:

בפי	ישרים	תתרום
ובשפתי	צדיקים	תתברך
ובלשון	חסידים	תתקדש
ובקרב	קדושים	תתהלל".

מדוע רמזו אנשי כנסת הגדולה בפיוט זה דוקא על יצחק ורבקה, ולא על אברהם ושרה או יעקב ולא על למשל? אלא יש לומר, שאמת, כל האבות הקדושים התפללו, אך רק אצל יצחק מצינו שהתפלל יחד עם רבקה אשתו, כמו שפתוב: "ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו היא ויעתר לו ה'". ופרש רש"י: "זה (=יצחק) עומד בזוית זו ומתפלל, וזו (=רבקה) עומדת בזוית זו ומתפללת". וכן עוד ניתן לומר, על-פי ה"מגלה עמוקות", שהגימטריה של "יצחק רבקה" היא "תפלה", ולכן רמז הפיוט דוקא על יצחק ורבקה בפיוט של שבת.

"ויתרצו הבנים בקרבה" (כה' כב')

מעיר כאן רש"י על-פי המדרש: כשהיתה (רבקה) עוברת על פתחי תורה של שם ועבר, יעקב רץ ומפרכס (=מפרפר, משתדל בכל כחו) לצאת. עוברת על פתחי עבודת אלילים, עשו מפרכס לצאת. שואלים חכמי ישראל: אנו מבינים שיעקב לא יכול היה לצאת, כשאמו עברה על פתחי תורה, משום שעשו הבכור חסם לפניו את הדרך. אך מי עכב בידי עשו לצאת, כשאמו רבקה עברה על פתחי עבודת אלילים? השיב על שאלה זו רבי יחזקאל מקוזמיר, מגדולי האדמו"רים בפולין: כבר אמרו חכמינו וצ"ל במדרש ספרי ובפראשית רבה: "ידוע שעשו שונא ליעקב". מסתבר אפוא, שעשו הרשע היה מוכן לוותר על עבודת האלילים, שכל-כך השתוקק לה, ובלבד שלא להניח ליעקב להגיע אל פתחי התורה...

"ויתרצו הבנים בקרבה" (כה' כב')

פעם הסביר הגאון רבי משה סופר, בעל "חתם סופר", למקורביו, מדוע תיבים ההורים לדקדק ביותר בטיב החברים של בניהם, ובין השאר אמר: על הפתוב – "ויתרצו הבנים בקרבה", אומר רש"י: כשהיתה רבקה עוברת על-יד פתחי תורה של שם ועבר (=ליד שערי בית המדרש שישדו שם בן נח, ונינו עבר) – יעקב היה רץ ומפרכס לצאת, וכשהיתה עוברת על-יד פתחי עבודה זרה – עשו מפרכס לצאת.

והנה, לכאורה, אפשר להקשות כאן על יעקב, מדוע היה רץ ומפרכס לצאת בזמן שאמו עברה על פתחי תורה? הרי אמרו חז"ל במסכת נידה (ל', עב'), שבשעה שהתינוק נמצא בבטן אמו, בא מלאך, ומלמד אותו את כל התורה כלה! כלום צריך היה יעקב למלמד תורה, שהוא טוב ממלאך ה' צבאות? – אלא התרוץ הוא, שכאשר שרויים במחיצה אחת עם עשו הרשע – שוב אין תועלת בלימוד התורה, אפילו מפי מלאך ה' צבאות...

הגאון מוילנא אומר, שבמלה **”עלי”** רומזת רבקה ליעקב, שבחיו צפויות לו שלש צרות, הקשורות בשמות הבאים (ראשי תיבות): **עשׂו, לבן, יוסף**. הצרה הראשונה קשורה אפוא בשמו של עשׂו אחיו, ולכן מזרזת רבקה את יעקב בנה במלים: **”אך שמע בקלי וליך קח לי”**.

שלש צרות אלו בחיי יעקב מרומזות גם בדברי יעקב לבניו, כשהם מפצירים בו שירשה להם לקחת את בנימין למצרים: **”עלי”** היו כלנה. לדברי הגאון מוילנא, קורא כאן יעקב לבניו: כל הצרות המרומזות במלה **”עלי”** כבר נתקיימו בי, ואיני חייב לעמוד בצרה נוספת. (**”פרפראות לתורה”**)

”וילך עשׂו אל ישמעאל ויקח את מחלת” (כח' ט')

חבורת חסידים נתכנסה פעם למסיבת **”מלוה מלכה”** (=סעודה רבעית הנערכת במוצאי שבת קודש). לאחר שהמסובים היטיבו לבם במאכל ובמשקה, פתח אחד מזקני החבורה בדברי תורה, ובין השאר אמר: בסוף פרשת **”וישלח”** מספרת לנו התורה, שעשׂו נשא לאשה את **”בשמת בת ישמעאל אחות נביות”**. מעיר על כך רש”י, שבסוף פרשת **”תולדת”** קרא לה (הכתוב) **”מחלת”**, כמו שכתוב: **”וילך עשׂו אל ישמעאל ויקח את מחלת”**, ומצינו באגדת מדרש ספר שמואל: **”שלישה (סוגי אנשים) – מחלים להם על כל עונותיהם:**

(1) גר שנתגיר.

(2) העולה לגדולה (=מקבל משרה חשובה).

(3) והנושא את האשה...”

לכן – אמר החסיד – נקראה **”בשמת”** בשם **”מחלת”**, לרמוז לנו שנמחלו לעשׂו כל עונותיו, כשנשא אותה לאשה.

והנה יש מקום לשאול על דברי מדרש זה: טבעי הדבר שמוחלים עונותיו של גר שנתגיר, שכן האיש פותח דף חדש בחיו משעת הגיור ואילך, וכבר אמרו חז”ל (יבמות כב', עא'): **”גר שנתגיר – כקטן שנולד דמי (=גר שנתגיר דומה לתינוק שנולד)**. וגם העולה לגדולה ראוי למחילת עונות, כדי שלא תהיה קופה של שרצים תלויה לו מאחורי גבו, בשעה שמנהיג הוא את האחרים ומשמש להם דוגמא ומופת. אולם במה זכה הנושא אשה, שמוחקים במחי-יד את כל העבירות שעשה קדם נישואיו? ובעוד הדובר משתאה קמעה במתן תשובתו, התערב חסיד אחד מן המסובים, וקרא בבדיחות הדעת: לפי דעתי, אין כאן שאלה ותמיהה, שהרי כבר פסקו חז”ל (ברכות ה', עא'): **”יסורים ממרקין (=מטהרים) כל עונותיו של האדם...”**

”שני מלאכי שרת מלויים את האדם בערב שבת, מבית הכנסת לביתו – אחד (מלאך) אחד טוב (ומלאך) אחד רע” (שבת קיט', ב')

אמר רב חסדא, אמר עוקבא: כל המתפלל בערב שבת, ואומר: **”ויכלו השמים וכו”** – שני מלאכי השרת מלויים אותו בשובו מבית הכנסת לביתו, מניחים ידיהם על ראשו, ואומרים לו: **”וסר עונך וחסאתך תכפר”** (עפ”י מדרשי חז”ל).

ורמז למלאכים המלויים את האדם, אנו מוצאים באותו קטע של **”ויכלו”**, שם מופיעה המלה **”מלאך”** מלמטה למעלה, בקפיצות של 26 אותיות בדיוק (26=ה-ו-ה, שם ה' יתברך)

”ויכלו השמים והארץ”

וכל צבאם ויכל אלהים ביום השביעי

מלאכתו אשר עשה וישבת ביום השביעי

מכל מלאכתו אשר עשה ויברך אלהים את

יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת מכל

מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות.”